

**166. Nádudvar, Hegedűs-tanya
(KÖH 81177)**

(Hajdú-Bihar megye) **R, Sza, Á, I**

A területen a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága megelőző feltárást végzett 2012. október 3–17. között, sertés-telep bővítés kapcsán.

A lelőhely Nádudvartól K-re, az egykori Vörös Csillag Tsz. területén, a Kösely- és az Alsó-Kadarc patakok összefolyásának ÉK-i magaspártján található.

A feltárás 2 műtárgy (medence) területén történt. Összesen 38 objektumot (29 gödröt, 3 árkot, 2 kutat, 4 cölöphelyet) dokumentáltuk. A jelenségek közül 1 rézkori gödröt, 2 szarmata kori gödröt, valamint 2 Árpád-kori gödröt és 1 kutat lehetett datálni a leletanyaga alapján. Az egyik Árpád-kori gödörben több kutya nem összefüggő vázát azonosítottuk. A szintén ehhez a korszakhoz köthető kút ovális szájú, padkás, alján enyhén öblös falú volt.

A tanya D-i részében, a feltárt területektől D-re – még a lelőhelyen – régészeti objektumok foltjait észleltük. Az itt tervezett beruházás elmarad, azonban folt-dokumentációt készítettünk és bemértük a feltételezett objektumokat.

Munkatársak: Balogh Csaba, Bőr Gabriella, Jurás Ákos, Volosinovszky György régésztechnikusok.

HULLÁM DÉNES

**167. Nádudvar, Hold utca
(KÖH 77667)**

(Hajdú-Bihar megye) **B, N**

A Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága próbafeltárást folytatott a Nádudvar, Határ út 1664 hrsz.-ú ingatlanon, a tervezett raktárbázis beruházás kapcsán.

2012. november 26-án elkezdődött a 659 m²-es területen észlelt 6 objektum feltárása. Az ásatás eredményeként 5 régészeti objektum (4 gödör, 1 temetkezés) dokumentálása történt meg, köztük egy kora bronzkori (Makó-kultúra) urnás, hamvasztásos temetkezésé. A feltárt gödrök közül az egyik a késő bronzkorba, a többi, leletanyaguk alapján, a népvándorlaskorba sorolható. A területen húzódó, nyilvántartott lelőhelyről összességében elmondható, hogy azt részben elpusztította az 1972-ig itt működött temető.

Munkatárs: Dani János régész.

HULLÁM DÉNES

**Nick, Csörgés I.
(KÖH 80841)**

(Vas megye)

A lelőhelyen 2012–2014-ben végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2014. év jelentései között.

**Nick, Csörgés II.
(KÖH 80843)**

(Vas megye)

A lelőhelyen 2012–2014-ben végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2014. év jelentései között.

**168. Nick, Köves-gödör
(KÖH 80839)**

(Vas megye) **Kk**

2012 márciusában terepbejárást végeztünk az M86 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalán Nick Ny-i határában, ahol egy eddig ismeretlen lelőhelyet találtunk. A lelőhely a Köves-gödör nevű határrész É-i peremén, a régi, felhagyott Nick–Vámos-család postaúttól nagyjából 50–60 m-re, D-re, egy kiemelkedés nélküli, nagyobb, sík területen helyezkedik el. A kis kiterjedésű (85×60 m), és alacsony intenzitású lelőhelyen optimális látási viszonyok mellett néhány gyorskorongon formált 16–17. századi kerámiatöredéket találtunk.

HORNOK PÉTER

169. Novajdrány határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **U, R, B, Ge, Á, I**

2012. június 21. és október 5. között, a szennyvíz-elvezetés kiépítéséhez kapcsolódó régészeti megfigyeléseket végeztünk a községben. Ennek során az alábbi lelőhelyeket kutattuk.

Dózsa György utca (KÖH 90175): Augusztus 16-án és 29-én, a település központjában, a Kossuth utcáról nyíló Dózsa György utcában, az 1. sz. ház kerítésének belső oldalán ásott beakótásban tűzhelyplatni metszetét dokumentáltuk. A 3–5. sz. házak közös udvarán ásott fűrógödör kihordott földjéből középső bronzkori és Árpád-kori cserepeket gyűjtöttünk, a 7. sz. ház kerítésének belső oldalán pedig bronzkori és Árpád-kori leleteket figyeltünk meg a felszínen. Augusztus 29-én, a Béke tér K-i szélén ásott vezetékárok kihordott földjéből Árpád-kori kerámiatöredékeket adtak át a kivitelezők.

A két szakasz egy régészeti lelőhelyhez tartozik, mely vízfolyás menti kiemelkedésen helyezkedik el. Feltehetően K–Ny-i irányú, legalább 190×60 m magyságú. Pontos kiterjedését a beépítettség és az elzárt területek miatt nem tudtuk megállapítani.

Farkas ordító (KÖH 78441): 2012. augusztus 30. és szeptember 17. között megelőző feltárást végeztünk a településtől D–DK-re, a Bársonyos-patak ÉK–DNY-i irányú mesterséges medrének DK-i partján fekvő lelőhelyen. A 2011 decemberében Miskolczi Melinda által megnyitott próbaárok É-i részének kb. 50 m-es, akkor negatívnak bizonyult szakaszát nem humuszoltuk le újra. Ettől É-ra, egy 116 m hosszúságú új szelvényt nyitottunk, D-re pedig ismét megnyitottuk a 2011-ben vizgált, 56 m hosszúságú pozitív szakaszt, mivel a próbafeltárás során csupán a jelenségek foltjainak dokumentálására nyílt lehetőség. Szelvényeink átlagos szélessége 150 cm volt, melyekben a régészeti jelenségek (S1–S43) igen változó mélységben (40–170 cm) kerültek elő. Az objektumok egy császárkori (4. század) germán településhez tartoztak.

A települési jelenségek a lelőhelyen megfogott 40–60 cm vastag kultúrreteg tetején (pl. S18, S19, S20 leletsűrűsödés; S29 omladék), vagy ennek alsóbb részén (pl. S35 omladékos gödör) kerültek elő, némelyiket azonban csak a sárga altalajban tudtuk megfogni (pl. S13 ház; S14 kemence). Kiemelkedő az É-i szelvény területén részben feltárt földbemélyített ház (S13), melyből közepes mennyiségű kerámiatöredék és igen sok kő mellett egy püpos hátú, díszített csontfésű darabjai kerültek elő. Ugyancsak jelentős az a tárológödör, melyet égett, paticos omladékkal, megégett edények töredékeivel (köztük több összeállítható darabbal) és égett gabonamagvakkal töltöttek meg (S35). A lelőhely ugyancsak különleges települési objektumai azok, a kemencének nevezett, négyszögletes, égett falú gödrök,

melyek funkcióját a régészeti kutatás még nem tudta tisztázni, és amelyeket a Hernád völgyében nagy mennyiségben Garadna, Elkerülő út, 1. lelőhelyről és Hernádvécse, Nagy-rét, 5. és 7. lelőhelyekről ismerünk.

A császárkori germán település ÉK–DNY-i irányú kiterjedését a vezeték árkában egyértelműen meg tudtuk határozni, ugyanakkor a lelőhely pontos nagyságát a környező területek növényzeti fedettsége miatt nem lehetett megállapítani. Valószínűleg egy kisebb, É–D-i irányú kiemelkedésen és annak környezetében helyezkedik el, melyet a Bársonyos-patak mesterséges medre kettévág. Feltételezhető nagysága: 300×150 m.

Sárvár puszta (KÖH 75707): A település É-i szélén fekvő, ismert lelőhely D-i részén, az Ady E. utca 12. számmal szemközt, egy É–D-i irányú bekötés mindkét falában bronzkori gödör metszetét dokumentáltuk. Az Ady E. utca nyugatabbi részén nem nyílt lehetőség a megfigyelés folytatására, így további objektumok nem kerültek elő.

Terpesz kelet (KÖH 78439): A Novajidrány és Méra közigazgatási határán, a Bársonyos-patak mesterséges medrének két partján fekvő lelőhelyen, 2011 decemberében, Miskolci Melinda végzett próbafeltárást, melynek során meghatározta a lelőhely ÉK–DNY-i kiterjedését a tervezett szennyvízvezeték árkanak nyomvonalában. A megelőző feltárással 2012. szeptember 13–28-ig került sor. A megnyitott 185 m hosszú szelvény átlagos szélessége 150 cm volt. A régészeti jelenségek (S1–S45) változó mélységből, 60–200 cm-ről kerültek elő. Az objektumok többsége egy késő bronzkori településhez köthető, előkerültek azonban középső neolitikus (tiszadobi csoport) és császárkori germán települések (a 4. század végétől), valamint középső rézkori leletek is. A bronzkori jelenségek közül kiemelkedik két *in situ* edény, melyeket kb. 60 cm mélységben, a föld által összenyomottan találtunk.

A nagy mennyiségű leletet tartalmazó bronzkori kultúrréteg alatt rézkori kultúrrétegre bukkantunk, melyből a bodrogkeresztúri kultúrához köthető edények töredékei kerültek napvilágra. A rézkori réteg alatt, a sárga altalajban jelentkeztek a neolitikus gödrök. A feltárással egy *Spondylus* mellékletes, középső neolitikus temetkezés részletét is megtaláltuk.

A lelőhely kiterjedését csak a patak DK-i oldalán tudtuk vizsgálni, ahol azt legalább 260×200 m nagyságúnak határoztuk meg.

CSENGERI PIROSKA

170. Nyim, Kási-puszta (KÖH 84061) (Somogy megye) Kő

2012. október 13-án, a falutól DNY-ra, a Nyimi-patak É-i oldalán, a domb fennsíkterület tetejének szélén, kb. 20–30×30 m nagyságú, törmeléken foltot találtam hétvégi kirándulás során, a középkori Kás falu templomának helyét.

K. NÉMETH ANDRÁS

171. Nyírbátor, Nyírjes-dűlő (KÖH 84347)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, LT?

2012. október 8-án régészeti helyszínelést végeztünk Nyírbátor D-i határában, a Nyírjes-dűlőben található, egykori Új-Barázda Tsz területén. Nyírbátor Város Önkormányzata által megrendelt településrendezési terv keretében egy nagyobb kiterjedésű területet vizsgáltunk meg.

Az É–D tengelyű, téglalap alakú terület az Új-Barázda Tsz szeszfőzdéjétől DNY–Ny-ra, a Nyírbátor–Piricse közti műút K-i oldalán található. Körben erdők és fasorok övezik. A területet egy K–Ny futású földút szeli ketté egyharmad-kétharmad arányban. A D-i, nagyobb terület Ny-i része szántva volt, K-i, mélyebben fekvő részei parlagon heverték.

A D-i terület D-i felében húzódó magaslaton egy nagy kiterjedésű őskori településre utaló régészeti leleteket, obszidiánt, kézzel formált és egy korongolt, grafitos edénytöredéket – lehet, hogy kelta(?) – gyűjtöttünk. A lelőhely mérete: 850×350 m.

A földút É-i oldalán húzódó részeket lábszárközépig érő növénytakaró borította. Az itteni É–D tájolású dombokat bejárva régészeti leleteket, régészeti lelőhelyre utaló talajszíneződéseket nem találtunk. Nem zárható azonban ki, hogy a lelőhely itt is tovább folytatódik.

Munkatárs: Kiss László régésztechnikus.

SCHOLTZ RÓBERT

172. Nyíregyháza határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, B, Sza, Á

A magyar–román gázvezeték Nyírgyulaj–Nyíregyháza szakasz rekonstrukciójához kapcsolódóan a Földgázszállító Zrt. és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága szerződést kötött a megelőző régészeti feltárással, illetve régészeti felügyeletre. A szerződés feladatként 23 régészeti érdekességű területet nevezett meg.

A feltárást 2012. augusztus 13-án kezdtük és 2012. október 11-én fejeztük be. A lelőhelyeken kivitelezőként a debreceni SADE Kft. dolgozott. A humuszréteget ők távolították el. A régészeti megfigyelést 2012. szeptember 10-én kezdtük el a 12. lelőhelytől K-re található rezervátumnál. Ettől kezdve folyamatosan végeztük.

A szerződésben szereplő 1. lelőhelyen (Nyíregyháza, Igényelt földek-dűlő, ÉNy) régészeti feltárással nem került sor, mivel itt a műszaki előírás szerint fűréssal fektetik a vezetékét.

Nem bizonyult lelőhelynek a 3. lelőhelyként jegyzett Nyíregyháza, Nagykállói u. K. (02426/17, 02426/6 hrsz.), a 8. lelőhelyként jegyzett Napkor, Tövisek kátyú dűlő K (0274/9, 10, 11 hrsz), a 11. lelőhelyként jegyzett Apagy, Farkas-sűrű főfolyás K (0200/1, 2 hrsz), a KÖH 51680 számon nyilvántartott Nyíregyháza-Oros, Lévai-tag (02306/1, 2 hrsz) és a KÖH 71059 számon nyilvántartott Pócspetri, Jécsák-tanya É–ÉK (0193/86 hrsz) területek. A feltételezett 22 lelőhely szondázása alapján 77,3%-ban igazoltuk a terepbejárás adatait, míg 22,7%-ban nem bizonyultak lelőhelynek.

A szerződésben megadott 11 250 m² felületet több esetben a lelőhely kiterjedése miatt bővítenünk kellett. Így végül 11 601 m²-nyit kutattunk meg, azaz 351 m²-rel többet az előzetes becslésnél. Ebből régészetileg fedettnek bizonyult 6591 m². Ezen összességében feltártunk 407 objektumot.

Az objektumok kora a neolitikumtól az Árpád-korig vegyes, többségük bronzkori és császárkori. Ez többé-kevésbé a megszokott kép vidékünkön.

A gázvezeték régészeti feltárással különös jelentőséget ad, hogy reprezentatív mintát jelent egy kevésbé ismert területről. A mintegy 27 km-nyi szakaszon régészeti lelőhelyet 15 területen regisztráltunk, ami azt jelenti, hogy 1,8 km-enként számolhatunk 1 lelőhellyel. Ez nagyjából megfelel az M3 autópálya